

Svar på interpellation “*När får vi igång den cirkulära ekonomin? Slamhantering och recirkulation av fosfor mellan urban miljö och åkermark*” från Anette Fischer (V) inlämnad den 25/5 2020

Anette Fischer har ställt ett antal frågor om kommunens arbete avseende slamspridning. Jag svarar på varje fråga för sig ur Uppsala vattens perspektiv:

-Hur arbetar kommunen i dag med slamspridning?

Uppsala vatten arbetar aktivt med Agenda 2030 och hållbarhetsmålen. I affärsplanen har vi extra fokus på målen Rent vatten och sanitet (6), Hållbara städer och samhällen (11), Hållbar konsumtion och produktion (12) och Bekämpa klimatförändringarna (13).

Ett av Uppsala vattens nuvarande mål kopplat till Hållbar konsumtion och produktion är: “Vi ska aktivt arbeta med resurshushållning och cirkulärt näringsutnyttjande genom att minska bolagets egna avfallsströmmar och bolagets egna vattenförbrukning” handlar om andelen slam som återförs till jordbruk. Idag produceras biogas, fjärrvärme och näringsämnen till åkermark från spillvattnet och matavfallet i Uppsala. 2019 återfördes drygt 90% (och inte 30% som anges i interpellationen) av slammet till jordbruksmark och all rötrest från matavfallet användes som biogödsel. För att säkerställa en hög kvalitet på den näring som återförs till åkermark är dessa fraktioner certifierade. Kungsängverket är Revaqcertifierat, och biogödseln från biogasanläggningen på Kungsängens gård är SPCR120-certifierat.

Uppsala Vattens nuvarande slamstrategi utgår med andra ord från ambitionen att återföra så mycket som möjligt av näringsinnehållet i slammet till produktiv åkermark. Återföring av näring till åkermark bidrar till att kretsloppet mellan land och stad sluts, att brytningen av fosfor minskar och att energi sparas jämfört med produktionen av konstgödsel. Dessutom tillförs åkermarken mullämnen genom tillförsel av slam vilket på sikt förbättrar markens struktur och produktivitet.

- Hur arbetar kommunen idag med att hitta hållbara alternativ för en framtida Slamhantering?

I Uppsala vattens fortsatta arbete kommer det vara viktigt att följa den tekniska utvecklingen parallellt med den pågående översynen av lagstiftning och regelverk som

styr användningen av avloppsslam men även andra avloppsfraktioner såsom till exempel källsorterat klosettvatten och urin som en del i ett kretsloppsanpassat cirkulärt system. Betänkande av utredningen Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) om en giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam kommer vara en viktig del i detta. Utredningen har varit ute på remiss till slutet av maj 2020 och kommer vara en viktig del i det fortsatta arbetet med hållbara VA-system både nationellt och för Uppsala vattens slamstrategi.

Kungsängsverket är sedan 2013 certifierat enligt Revaq. Revaqcertifieringen omfattar kvalitetskrav på slam som används på åkermark som är mer långtgående än gällande lagstiftning. Certifieringen ställer höga krav på ett aktivt uppströmsarbete, spårbarhet och transparens.

Uppsala Vatten och Avfall bedriver sedan väldigt länge ett aktivt uppströmsarbete vilket innebär en rad positiva konsekvenser utöver en förbättrad slamkvalitet. Uppströmsarbetet har även inneburit att vattenkvalitet både in och ut från reningsverket förbättrats, slammets kvalitet har förbättrats men uppströmsarbetet har också inneburit ökat fokus på giftiga ämnen i miljön i allmänhet. Förutom kontinuerliga dialoger med anslutna verksamheter har Uppsala Vatten också en utvecklad verksamhet för studiebesök och events för allmänheten där vi lär ut, och har dialog, om vattnet och näringsämnenas kretslopp. För att nå fram med budskapen om vikten att minimera utsläpp av oönskade ämnen till avloppsvattnet har användningen av slammet varit en viktig del. I såväl kontakt med medborgare som anslutna verksamheter har de dubbla kretsloppen varit en viktig del i att få förståelse för vikten av att minska användningen av produkter och ämnen som vi inte vill ha i kretsloppen och att alla aktörer kan bidra till ökad cirkularitet och en giftfri miljö.

Arbete pågår också med att se över Uppsala Vattens slamstrategi till följd av pågående arbeten med VA-planering, investeringsprogram för Kungsängsverket och stadens tillväxtplaner. Utgångspunkten för allt arbete som bolaget gör är miljömässig och ekonomisk hållbarhet, teknisk genomförbarhet, robusthet och redundans för samhällsviktiga tjänster, samt synergieffekter eller samordningsvinster i verksamheten eller kommunen i stort.

Uppsala vatten arbetar med kretsloppsfrågan i flera nationella och regionala samarbeten. Vid en omfattande teknikomställning är det sannolikt att Uppsalas slamvolym är för små för att effektivt kunna hanteras separat. Etableringen av storskaliga anläggningar är en förutsättning för att det överhuvudtaget skulle vara tekniskt och ekonomiskt rimligt med en teknikomställning för slamhantering vilket skulle kräva en regional samverkan och samordning som sannolikt kan behöva lokaliseras utanför kommungränserna. Det saknas fullskaleerfarenheter för de tekniker som presenteras i utredningen om Hållbar slamhantering, och det finns ett fortsatt stort behov av FOU i form av t ex pilotprojekt. Sådana initiativ är intressanta utifrån bolagets inriktning och vision och Uppsala vatten kan vara en av aktörerna.

Uppsala vatten kommer ansöka om medlemskap i Den svenska näringsplattformen. Den svenska näringsplattformen startades för ett år sedan med stöd av Vinnova, och koordineras av IVL och RISE. Plattformen driver gemensamma projekt, och en aktiv omvärldsbevakning som spänner över ett brett område då det handlar om näringsåtervinning. Uppsala vatten ser detta som ett bra nätverk, och plattform för fortsatt arbete med både slamstrategi och tankarna kring lokala Kretslopps lösningar.

Uppsala vatten har redan idag stora investeringsbehov för att säkerställa en säker

dricksvattenförsörjning och en avloppshantering. En prioritering av vilka investeringar som behöver göras är viktig då VA-infrastrukturen behöver genomgå en omfattande upprustning, samtidigt som det ställs allt högre krav på vattenrening.

- Om styret avser låta Uppsala vatten fortsätta med slamspridning på åkermark, hur påverkar detta målet om 100% ekologiskt matinköp till 2023, eftersom slamspridning inte tillåts på ekologiska odlingar?

Uppsala vatten är en viktig del i kommunens arbete med cirkulära kretslopp såsom producenter av biogas, värme och näringsämnen i form av certifierat avloppsslam och biogödsel.

När det gäller växtnäring på ekologisk odling ställs långtgående krav på vilken gödsel lantbrukaren får använda. Detta beskrivs bland annat på Jordbruksverkets hemsida: <https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/vaxtnaring/sprida-godsel>

I första hand rekommenderas användning av stallgödsel från egna djur. Där framgår även att det inom ekologisk odling inte är tillåtet att använda lättlösliga mineralgödselmedel.

Det är inte heller tillåtet att använda avloppsslam eller växtnäring från humanavföring inom ekologisk odling. Detta sammantaget innebär att Uppsala vatten inte kommer kunna återföra fosfor från avloppsslam varken som Revaqcertifierat slam, eller i ett hypotetiskt framtidsscenario där fosfor skulle återvinnas ur aska efter förbränning (det är då i form av lättlösligt mineralgödsel, och dessutom med humanavföringsursprung).

Rötresten från biogasanläggningen är certifierad enligt SPCR 120 och Uppsala vatten har tidigare haft en målsättning att kravcertifiera biogödseln, vilket även varit Avfall Sveriges ambition. Tyvärr medger KRAV-reglerna inte en sådan certifiering, p g a att ingående substrat utgörs av blandat matavfall med olika ursprung. Förhoppningsvis kan reglerna framöver anpassas så att en KRAV-certifiering möjliggörs. Biogasanläggningen bedriver ett strukturerat uppströmsarbete för att säkra att substrat av god kvalitet används vid produktion av biogas och biogödsel.

Rafael Waters (S), ordförande i Uppsala vatten